

Prezentowana rozprawa doktorska bada, porównuje oraz analizuje jurisprudence Trybunału Kościelnego diecezji w Metuchen, obejmując czasookres od 1986 roku do 2015 roku w optyce ewolucji problemu niezdolności do wyrażenia konsensu małżeńskiego, stosownie do specyfikacji zawartej w kanonie 1095 KPK z 1983 roku.

Zarówno w zakresie jurisprudence Kościoła Powszechnego, jak też szczególnie w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej dostrzega się bardzo wyraźnie wzrost spraw sądowych rozpatrywanych z tytułów w kanonie 1095.

Ponadto Trybunały Kościelne w rozpatrywaniu tych spraw odnoszą się często do szeregu kwestii dotyczących problematyki traktowanej w wielu dziedzinach w psychologii i psychiatrii. Jaskrawa dysproporcja wynikająca z bardzo licznych wyroków deklarujących nieważność małżeństwa w oparciu o treści kan. 1095 wydawanych przez sądy w Kościołach partykularnych w Stanach Zjednoczonych stanowi powód częstej krytyki.

Wydaje się zatem celowe ukazanie ewolucji jurisprudence kanonicznej, która ogniskuje się zwłaszcza w trybunałach lokalnych na nieważności małżeństwa z tytułu wady konsensu stosownie do normy kan. 1095, który jest najczęściej stosowany w orzecznictwie kościelnym.

Rozprawa doktorska ukazuje szereg refleksji, poprzez które ujawnia się proces ewolucji interpretacji tegoż kanonu w świetle badanych spraw sądowych. Poszukiwania te zmierzały do uzyskania tych ważnych zagadnień, które znalazły swój oryginalny wyraz w praktyce Sądu Kościelnego diecezji Metuchen. Warto dostrzec, iż niektóre linie rozwojowe rozpoznane w jurisprudence w sprawach małżeńskich tutaj badanych będą charakteryzowały się pewną identyfikacją.

Jakkolwiek badania tego studium doktorskiego odnoszą się do jurisprudence Trybunału Kościelnego w diecezji Metuchen, to jednak należy podkreślić, iż przeprowadzone analizy i

sformułowane konkluzje winny okazać się przydatne do zastosowania i pomocne w sprawach rozpatrywanych przez inne trybunały.

Zatem rozprawa ta będzie mogła z pewnością służyć jako źródło wsparcia dla tych, którzy pełnią posługę w realizacji sprawiedliwości przez sądy kościelne. Należy bowiem pamiętać, iż ci którzy pełnią posługę sprawiedliwości w Kościele powszechnym i w Kościołach lokalnych są zobowiązani przez naturę ich urzędu, aby iść wiernie za świętą dyscypliną Kościoła.

Przyjęta metodologia teologiczno-prawna w podjętych tu badaniach wskazuje na kwestię: na ile jurisprudencja Trybunału w Metuchen stanowi odpowiedni refleks zamysłu Najwyższego Prawodawcy wyrażonego w kan. 1095.

Metoda badawcza w tej dysertacji obejmuje dokumenty soborowe, nauczanie papieskie zawarte w wielu przemówieniach oraz analizę wyroków sądowych wydanych przez sędziów Trybunału w Metuchen.

Rozdział pierwszy objaśnia pojęcie jurisprudencji, która jako wiedza ukazuje principia jakie winny być stosowane w aplikacji prawa do poszczególnych przypadków.

Rozdział drugi bada elementy fundamentalne małżeństwa kanonicznego oraz pojęcie świeckiego personalizmu w relacji do chrześcijańskiego personalizmu.

Rozdział trzeci ukazuje szerokie spojrzenie na konsens małżeński głównie w oparciu o nauczanie Soboru Watykańskiego II, który definiuje małżeństwo, jako przymierze poprzez które nawiązuje się intymna wspólnota życia i miłości. W rozdziale tym bada się nadto pozostałe koncepcje prawne włączając w to wewnętrzną wolność, kategorie osób niezdolnych do zawarcia małżeństwa oraz przeszkody, które czynią osoby niezdolne do wyrażenia konsensu.

Rozdział czwarty prezentuje ogólne spojrzenie na Trybunał diecezjalny w Metuchen, jego strukturę, przebieg spraw sądowych i poszczególne etapy procesów w sprawach małżeńskich. Ważnym jest zwrócenie uwagi na różnice jakie zachodzą pomiędzy kulturą, tzw.

humanistyczną antropologią, a chrześcijańską antropologią. Cenne wiadomości zawiera ten segment tegoż rozdziału, w którym poddaje się analizie praktykę sądową oraz jurisprudence sądu diecezjalnego w Metuchen.

Rozdział ostatni poddaje analizie wkład sędziów Trybunału w Metuchen w określeniu wymogów zawartych w kanonie 1095. Z analizy tej wynika między innymi wysoka ocena wysiłku wkładanego przez sędziów w indywidualną charakterystykę stron procesowych odnośnie do niezdolności wyrażania konsensu. Wskazuje się nadto na zmiany, jakim podlega katecheza przedmałżeńska oraz rozważa kwestię „Vetitum” i jego skutków oraz autor wskazuje na pewne propozycje de lege ferenda.

Z pośród licznych konkluzji, jakie wynikają z tych wywodów, należy wskazać na różnice kulturowe, które wpływają na zmiany interpretacji i w rozumieniu koncepcji prawnych. Dostrzega się te zmiany w sprawach sądzonych przez sędziów Trybunału w Metuchen w zakresie interpretacji i stosowania prawa. Nie ulega bowiem wątpliwości fakt, iż poszczególne szkoły z racji wyznawanych różnych poglądów w dziedzinie psychologii i psychiatrii wpływają w jakiejś mierze na wymiar sprawiedliwości w sądach zarówno Rotalnych, jak i Amerykańskich. Zachodzi często trudność w znalezieniu wspólnego języka, zwłaszcza wówczas, gdy dochodzą do głosu różne modele w rozumieniu między innymi niezdolności psychicznej. Wynika stąd, iż sędziowie w poszukiwaniu prawdy o więzi małżeńskiej winni mieć świadomość zarówno kulturowych uwarunkowań, jak też niuansów stosowanego języka w prawie. Na tej drodze winna jaśnić prawda w wyrokach sądowych i samym prawie, do którego się odnoszą.

Ze studium przeprowadzonego w tej rozprawie doktorskiej wolno wnioskować, iż personel zatrudniony w Trybunale diecezjalnym w Metuchen w służbie sprawiedliwości wiernie wypełnia swoje obowiązki, odwołuje się do jurisprudence Rotalnej oraz ze starannością i z dokładnością zachowuje wymagane procedury w sprawach przez nich sądzonych. W łączności

z biskupem pracownicy sądowi poprzez poprawną interpretację i stosowanie prawa starają się być sługami sprawiedliwości wobec stron procesowych.